

האידיליה השביעית: חג האסיף

מיוונית עתיקה: גבריאל צורן

תיאוקריטוס נולד בעיר סירקוזה שבסיציליה בסביבות שנת 310 לפנה"ס ומת ב-269 לפנה"ס. הוא כתב שירה פסטורלית המתמקדת בטבע ובחיי האדם הפשוט. כאן אנו מביאים את האידיליה השביעית שלו.

מקום ההתרחשות הוא האי קוס, והתנועה הבולטת בשיר היא הפניית עורף לעיר והליכה אל הכפר. נקודת המבט היא אפוא זו של עירוני דווקא, והיא מעלה לא מעט הרהורים על זיקתה של הסוגה האידילית לחיים האורבניים. המשורר סימיכידס יוצא עם שני חברים אל אחוזה כפרית של משפחת ידידים, מנכבדי המקום, כדי להשתתף אתם בחגיגת הודיה לאלה דמטר על שפעת היבולים שהעניקה להם בשנה זו. בדרך בא לקראתם אדם בשם ליקידס, שעל פי לבושו הוא רועה, אך הוא ידוע כמשורר. סימיכידס מאתגר אותו להתחרות עמו בשירי רועים, וליקידס נענה ברצון ואף מביטח לתת לו את מטהו לאות הוקרה מן המוזות. השניים מציגים את שיריהם, תחילה ליקידס ואחריו סימיכידס. שני השירים נוגעים באהבה ובפנים שונות שלה. לאחר הביצוע ליקידס מעניק לסימיכידס את המטה המובטח ודרכיהם נפרדות. שלושת הידידים הולכים אל החווה, נהנים משפע הטוב שבה, שותים יין נושן, וסימיכידס מסיים במשאלה להיות נתון תמיד לחסדה של דמטר.

עֲזַבְנוּ אֶת הָעִיר⁵ וַיֵּצְאוּ אֶל הָאֵלִים
אֲנֹכִי וְאֹקְרִיטוֹס וְשְׁלִישִׁי לָנוּ אֲמִינֶטֶס.
הִלְכְנוּ אֶל חַג הָאֲסִיף לְכָבוֹד דָּאוֹ,⁶ שְׁחַגְּנוּ לָהּ
פְּרִסְיָדְמוֹס וְאַנְטִיגֶנֶס, שְׁנֵי בָנָיו שֶׁל לִיקוֹפִיאֹוס.
אִם יֵשׁ יְחוּס אָבוֹת – הֵרִי הוּא שְׁלָהֶם,
וְהוּא מְגִיעַ לִימֵיהֶם שֶׁל קְלִיטִיָּה וְשֶׁל חֶלְקוֹן עֲצָמוֹ,⁷
שֶׁלִּמְגַע רִגְלָיו פָּרִץ מַעֲיֵן בּוֹרִינָה⁸

5 מקום ההתרחשות הוא הסביבה הכפרית הסמוכה לעיר קוס, בירת האי קוס.

6 כינוי של האלה דמטר.

7 משפחת המלוכה המיתית של האי קוס. קליטיה היא אשתו של המלך אוורפילוס וחלקון (או: חלקודון) הוא בנם. הרקלס נקלע למקום בעקבות סערה בים, אבל תושבי המקום חשבוהו לשודד ים ולחמו בו. הוא הרג את המלך אוורפילוס אבל נפצע מידייו של חלקון.

8 מקור מים חשוב באי קוס. חלקון הביא לפריצתו בהנחייתה של דמטר, שגילתה לו היכן מצויים מי התהום.

בַּעֲת אֲשֶׁר בָּרְכוּ נִגְעָה בַּסֵּלַע,
וְהוּא מְרוֹה חֲרֹשֶׁת עֲצֵי לְבָנָה וּבּוֹקִיצוֹת
שְׁמֵרַעֲמַת עֲלֶיהָ מוֹרֶקֶת הִיא אוֹרֶגֶת
תִּקְרָה נוֹתֶנֶת צֵל מִמַּעַל. עוֹד לֹא
הִגַּעְנוּ לְמַחְצִית הַדֶּרֶךְ, וְטָרָם
נִתְגַּלָּה לְעֵין קָבֵר בְּרָסִילָס,⁹
וּבְחֹסְדֵי הַמוֹזוֹת נִקְרָה לָנוּ עוֹבֵר אֶרֶץ מְקִידוֹנִיָּה,
אִישׁ נָאָה וְטוֹב וְשִׁמּוֹ לִיקִידָס,
וְהוּא רוֹעֵה עֲזִים – בְּכֶךְ אִישׁ לֹא יִטְעָה,
כִּי מִקְצוּעוֹ נִכָּר מִמֶּשׁ בְּכָל:
עַל שְׁכֻמוֹתָיו עוֹר תִּישׁ עֲבִשָׁעַר
מִדִּיף נִיחוּחַ שֶׁל חֵלֶב עֲזִים טָרִי,
וּסְבִיב חֲזוֹה כְּתִנֶּת יִשְׁנָה
וְחִגּוּרָה סְבִיבָה, וּבִימִינוֹ מִטָּה
שֶׁל זֵית מַעְקָל. בְּנִנּוּחוֹת, עֵינַיִם שׁוֹחֲקוֹת,
וְעַל שִׁפְתָיו חִיּוֹן אָמַר לִי: "סִימִכִּידָס,
לֵאנֹן תִּשָּׂא רַגְלִים בְּחִמּוֹ שֶׁל יוֹם,
כְּשֶׁכָּל הַלְּטָאוֹת נִמּוֹת בְּחֶרֶפִי הַמְּשׁוּכָה,
וְאַף הָעֶפְרוֹנִי בְּצִיצָתוֹ יִדִּיר רַגְלָיו?
שְׁמָא הַזְּמִינוּהָ לְסַעְדָּה וְאַתָּה אֵץ,
אוֹ שְׁנַחֲפֹז לָגֶת יֵינוּ שֶׁל רַע מֵאֲנָשֵׁי הָעִיר?
הֲלֹא אֲבֵנֵי הַשִּׁבְלִיל אוֹמְרוֹת שִׁירָה לְצַעְדֶּיךָ!"
עַל כֶּךָ אֲנִי הַשְׁבַּתִּי: "לִיקִידָס יְדִידִי,
הַכֹּל אוֹמְרִים כִּי בֵּין עוֹבְדֵי הָאֲדָמָה וְהָרוּעִים
אֵין אִישׁ כְּמוֹתְךָ יוֹדֵעַ לַחֲלֹל.
זֶה טוֹב, יָפֶה וּמְשֻׁמָּת, אֵךְ עוֹדֵנִי
מְקוּוֹה לְהִתְחַרּוֹת עֲמָךְ. פָּנִינוּ
מוֹעֲדוֹת אֶל חֲגִיגַת-אֶסִּיף: כִּי יְדִידֵינוּ
מְקַרְבִּים אֶת בְּכוּרֵי שְׂדוֹתֵיהֶם
אֶל הָאֵלָה דְּמָטָר הַדּוֹרֶת הַכְּסוּת, כִּי
אֶת אֶסְמִיָּהֶם מְלֹאָה בְּשֹׁפַע שְׁעוּרִים.
אֵךְ הִבֵּה נָא, בְּהִיּוֹת הַדֶּרֶךְ רַב
וְאַף הַיּוֹם גָּדוֹל, בּוֹא וְנִשְׁעִיר יַחְדָּו

9 אתר באי קוס שאינו מוכר כיום.

שִׁירֵי רוּעִים, וְאִישׁ אִישׁ מֵאַתְּנוּ
 יִפִּיק תּוֹעֵלֶת מְשֻׁנָּהוּ. גַּם אוֹתִי
 בְּרָכָה בְּקוֹל נָאָה הַמוֹזָה, וְעָלִי גַם כֵּן
 אוֹמְרִים כִּי טוֹב אֲנִי בְּמִשְׁוֹרְרִים.
 אֲבָל חֵי זֶס – אֲנִי לֹא פָתִי: עוֹד רְחוּק אֲנִי
 מִדְּרָגָתָם שֶׁל סִיקִילִידֵס אִישׁ סַאמוֹס אוֹ פִּילִיטָאס:¹⁰
 לְעֵמֶתָם הִרְיִנִי כְּצַפְרֵדֶּע מוֹל צְרֵצֵר".
 כֶּךָ בְּמִכּוֹן אֲמַרְתִּי, וְהַרְעָה בְּנַעַם הַצִּטְחָק.
 "אֵתָּן לָךְ", אָמַר, "אֶת הַמָּטָה שְׁלִי,
 כִּי גַם אַתָּה כְּנֹצֵר הָאֵמֶת אֲשֶׁר תִּכְנֶה
 בְּיַד אָבִי אֱלִים. כִּשֶּׁם שֶׁמִּתְעַב נִרְאָה לִי
 הַבְּנָאִי הַמִּשְׁתַּוְּקֵק לְבָנוֹת בְּנִין
 אֲשֶׁר יִשְׁוֶה בְּגִבָּה לְהֵר אוֹרוֹמְדוֹן,
 כֵּן עֲלוּבִים תִּרְנַגּוּלִי-הַמוֹזָה
 הַמְּקַרְקָרִים אֶל מוֹל הַמִּשְׁוֹרֵר בֶּן חֵיוֹס.¹¹
 אֶךְ הִבֵּה, סִימִיכִידֵס, וְנִפְתַּח מִיַּד
 בְּשִׁיר רוּעִים. וְאֵלּוֹ אֲנִי... אֶךְ
 רָאֵה, יְדִידִי, אִם נָאָה בְּעֵינַיִךְ
 הַמְּזֻמּוֹר הַקָּטָן הַזֶּה שֶׁחִבְרַתִּי לֹא מִכְבֵּר בְּהֵרִים:

לוֹ תִצְלַח דְּרַכּוֹ שֶׁל אַגִּיאֲנֶקֶס אֶל מִיטִילָנָה
 כְּשִׁרְיוֹחַ דְּרוֹם לְחָה הוֹדְפֶת אֶת הַגָּלִים
 אֶל עֵבֶר כּוֹכְבֵי הַגָּדִי שְׁבַמְעֵרֵב,
 וְאוֹרִיּוֹן טוֹבֵל אֶת רִגְלָיו בְּקַרְקַע הָאוּקְיָנוֹס.
 אֶךְ אֶת לִיקִידֵס הַצֵּל נָא מִכְבָּשֵׁן אֶפְרוֹדִיטָה,
 כִּי מְלַהֵט תִּשְׁוֹקָה הוּא הוֹלֵךְ וְכָלָה!
 הַלְקִיּוֹנִים¹² יַחֲלִיקוּ אֶת גְּלֵי הַיָּם
 וְיִשְׁקִיטוּ אֶת רוּחוֹת הַדְּרוֹם וְהַמְּזֻרָח

10 סיקילידס איש סאמוס – ככל הנראה אסקלפיאדס איש סאמוס, בן זמנו ואולי גם ידידו של תיאוקריטוס. נודע באפיגרמות שלו בנושאי האהבה, שחלקן נשתמרו; פיליטאס איש קוס 285-340 לפנה"ס. משורר ומלומד חשוב מראשית התקופה ההלניסטית. כתביו לא נשמרו.

11 הומרוס.

12 עוף ימי, שעל פי המיתולוגיה קיבל מן האלים שבוע של ים רוגע ונטול סערות כדי שיוכל להעמיד את צאצאיו (ראו אובידיוס מטמורפוזות יא 410-748). לימים נתפש כמי שמשקיט סערות בכוחות עצמו.

הַמַּרְעִידוֹת אֶת עֲשָׂבֵי הַמַּיִם,
הַלְקִינִים חֲבִיבִים מְכֹל צֶפֶר
עַל הַנֶּרְאִידוֹת אֶפְרוֹת הָעֵין
וְעַל כָּל שׁוֹכְנֵי הָיִם.
וְלֹאִי שְׂרוּחוֹת הַשָּׁמַיִם בְּמוֹעֵדן יִנְחוּ אֶת אֲגִיאֲנֶקֶס
בְּדַרְכוֹ לְמִיטִילָנָה, וְהַמָּסַע יִגִּיעַ אֶל חוֹף מִבְּטָחִים!

וְאֵלֹו אֲנִי בַיּוֹם הַזֶּה אֶעֱטֶר לְרֹאשִׁי זֶר
שֶׁל פְּרָחֵי אֲנִים, סִגְלִיּוֹת לְבָנוֹת אוֹ וְרָדִים.
אֲמֹזֵג לִי יַיִן מֵאַגְרָטֵל, קוֹלָה פּוֹלִים בָּאֵשׁ,
וְעַל מַצְעֵי צְבוּרִים צְרוּרוֹת
שֶׁל פְּרַעֲוִשִׁית, עִירִית וְכַרְפֵּס שְׁעָלֵיו נִפְתָּלִים.
וְכֵן אֶשְׁתֶּה לִּי מַעֲדָנוֹת בְּזִכְרִי אֶת אֲגִיאֲנֶקֶס
וְאֵל הַפְּרוֹת הַטְּרִיִּים אֲשַׁרְבֵּב אֶת שְׁפָתַי.

וּשְׁנֵי רוּעִים יַחְלְלוּ בְּאֲזֵנִי – אֶחָד מֵאֲכַרְנָה
וְאֶחָד מִלִּיקוֹפֶס, וְטִיטִירוֹס בְּסֻמוֹךְ לָהֶם יִשִּׁיר
אֵיךְ בַּיָּמִים קְדוּמִים הִתְאַהֵב דְּפָנִים¹³ הָרוּעָה בְּכִסְנִיָּה.
אֵיךְ הָהָרִים דָּאָבוּ עִמּוֹ, וְהָאֲלוֹנִים
הַצּוֹמְחִים עַל גֶּדֶת נֶהָר הַיְמָרָה נִשְׂאוּ לוֹ קִינָה,
בְּעוֹד הוּא הוֹלֵךְ וְנִמָּס כְּשִׁלְגִים לְרַגְלֵי
הַר הַיָּמוֹס הַנִּשְׂאָ, אוֹ הַר אֶתוֹס,
אוֹ רֹדוֹפִי, אוֹ הָרֵי קוֹקֹז שֶׁבְּקֶצֶר אֶרֶץ.
וְהוּא יִשִּׁיר עַל אוֹתוֹ רוּעָה¹⁴ שְׁאֲדוֹנוֹ
הָרָשָׁע כָּלֹא חַיִּים בְּתַבָּה גְּדוֹלָה,
אֵיךְ הַדְּבוּרִים פְּחוּסוֹת הַחֹטֵם נִשְׂאוּ מִן הָאָחוּ
צוּף שֶׁל פְּרָחִים אֶל תַּבַּת הָאֶרֶץ הָרִיחֻנִּית
כְּדִי שֶׁהַמוֹנֶה תִּזְהַר נִקְטֵר מִתּוֹק עַל שְׁפָתוֹתָיו.
הוּא קוֹמָאטֶס הַמֵּאֲשָׁר בְּאָדָם!

13 דמות של רועה מיתי, מאבות שירי הרועים, שמת בגלל אהבה נכזבת. מופיע גם באידיליה הראשונה של תיאוקריטוס.

14 מדובר בקומאטס, עוד דמות של רועה מיתי, מאבותיה של שירת הרועים. כיוון שהיה מסור למוזות יותר מאשר לעדר שבהשגחתו, כלא אותו בעל העדר בארון עץ, באומרו שאם כך שתדאגנה המוזות למחייתו. המוזות שלחו לו דבורים שהזינו אותו בדבש לכל תקופת הכליאה. המיתוס מחדד מאוד את הזיקה בין הזנה להשראה, העומדת ביסוד האידיליה כולה.

אתה הוא שידעת את האשר הזה!
 היית כלוא בתבה, גזון מחלת דבש,
 מרצה שנה תמימה של אביבים!
 לו רק היית בין החיים גם בימי שלי!
 כי אז הייתי רועה עמך בהרים את עזיך היפות,
 מאזין לקולך כשאתה מסלסל בשיר
 שרוע בצלם של אלון או ארן, קומאטס האלהי!

כך אמר ונשתתק. ואלו אני בתורי אמרתי:
 "ליקידס ידידי, כשהייתי בהרים, גם אותי
 למדו הנגיפות שירי רועים יפים, רבים ושונים
 שתהלתם הגיעה עד לכסאו של זוס.
 אבל השיר הזה שאני מבקש להעניק לך
 עולה על כלם. ואתה, הטח לי
 און, כיאה לחביב המוזות!

מן הסתם התעטשו ילדי ארוס לכבוד סימכידס המסכן:¹⁵
 כאהב העזים את המעין, כן אוהב הוא את מירתו!
 אבל אראטוס היקר באנשים, תשוקתו שלו
 האציל בגברים, שכאשר הוא מנגן בנבל
 גם אפולון מן החצובה במקדשו יקשיב –
 אריסטוס הוא היודע כי אראטוס
 יוקד עד עצמותיו באהבה.

הו פאן, מושל המישור הנחמד של הומולה!
 עשה שיבוא אל זרועותי היקרות בלא שנקרא!
 בין שהוא פילינוס הענג או אחר.
 עשה זאת, פאן, ונערי ארקדיה לא יצליפו
 בגבעולי חצב על שכמה וצלעותיה, באין להם בשר לסעד.¹⁶
 אבל אם תמאן, שתעקץ בכל גופך
 ולא תחדל להתגרד בצפרנים; ושתהיה מטת סרפדים!
 שתתגלגל בעצומו של חרף אל הררי תרקיה

15 התעטשות – סימן למזל.

16 טקסים שנועדו לשכנוע האל באמצעות איומים ולחץ פיזי.

לִיד נָהַר הַבְּרוֹס שְׁמִתְפַּתֵּל אֶל יִרְכְּתִי צָפוֹן
וּבְקִיץ תִּרְעָה אֶת עֲדְרֶיהָ בְּקִצּוֹי אֶרֶצָם שֶׁל הָאֲתִיּוֹפִים
לְרִגְלֵי הַצּוֹק שֶׁל סִלְעֵי בִלְמִיָּה, מִשָּׁם אֵין רוֹאִים עוֹד אֶת נָהַר הַנִּילוֹס!

וְאַתֶּם יְלָדֵי אַרוֹס וְרָדִים כְּתַפּוּחַ,
נָא עֲזְבוּ אֶת כְּרִי הַמֶּרְעָה הַנְּעִימִים שֶׁל הַיָּאֲטִים
וּבִיבִלִים, וְאֶת הָרַ אֲוִיקָאוֹס, מוֹשְׁבַּה הַתְּלוּל שֶׁל דִּיוֹנָה הַזֹּהָבָה,
וְקַלְעוּ חֲצִיכֶם אֶל פִּילִינוֹס הַנַּחֲשֶׁק,
קַלְעוּ בּוֹ, כִּי גַם עַל יְדִידֵי לֹא חָס הַבִּישָׁגָד.

בְּאַמָּת, הוּא בָּשֵׁל יוֹתֵר מֵאַגָּס,
וְכָל הַנָּשִׁים לוֹ תֹאמְרָנָה: 'פִּילִינוֹס, אָבוֹי,
פָּרַחְךָ הַנָּאָה כְּכֹר חוֹלֶף וְעוֹבֵר!'
הִבָּה אֶפּוֹא וְנַחֲדֵל, אֶרֶאטוֹס, עַל סָף דִּלְתּוֹ לְשֹׁמֵר,
וְאֶת רִגְלֵינוּ לֹא עוֹד נִכְתַּת לְשָׁם.
הֵנַח לְמִישֶׁהוּ אַחֵר עִם שֹׁחַר לְקָרִיאַת הַתִּרְנַגּוּל
לְהַתְּחַלְחֵל, הֵנַח לְמוֹלוֹן שִׁיסְפָּג אֶת הַמַּכּוֹת.¹⁷
וְאֵלּוֹ אָנוּ – מִי יֵתֵן לָנוּ שְׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ,
וְהַלּוֹאִי שְׁמִכְשָׁפָה זִקְנָה תִּירָק?¹⁸
וּתְגַרֵּשׁ מֵעַל פָּנֵינוּ כָּל מַדּוּה וְצַעַר.

כֵּן: דְּבַרְתִּי, וְהוּא כְּקֶדֶם מִצְטַחֵק בְּנַעַם
נָתַן לִי אֶת מִטְהוֹ כְּמַתַּת פְּרִדָּה בְּשֵׁם הַמוּוֹזוֹת.
הוּא נִפְנָה לְשִׁמְאָלוֹ, אֶל הַדֶּרֶךְ
הַמוֹלִיכָה לְפִיקְסָה, וְאֵלּוֹ אֲנִכִּי
וְאֲוִיקָרִיטוֹס וְאַמִּינוֹטִס קְטִינָא הַנָּאוּה
פָּנִינוּ אֶל חוֹת פְּרִסִּידְמוֹס וּבַחֲדוּה
שֵׁם הַשְׁתִּרְעֵנוּ בִּיצוּעִים רַכִּים וְנְעִימִים
בִּינּוֹת לְעַלִּי גֶפֶן צַעִירִים.
מֵעַל לְרֹאשֵׁינוּ עֲצֵי לְבָנָה הַתְּנוּדָדוֹ
וּבּוֹקִיצוֹת, סְמוּךְ לָהֶם הָמוּ הַמִּים
הַקְּדוּשִׁים הַמִּפְכִּים מִמַּעַרְתַּת הַנִּימְפוֹת.

17 השם אינו מוכר. ככל הנראה מתאבק.

18 יריקה – אקט מאגי לגירוש מזל רע ("טפו טפו טפו").

בְּרַב עֶסֶק פִּטְפֹּטוֹ צְרָצְרִים שְׁחוּמִים
 בִּינֹת לְעִנְפִים הַמְצָלִים, וּמְרוּחִק, בְּסִבֵּךְ הַקּוֹצְצִי,
 נִשְׁמַע קֶרְקוֹר שֶׁל צִפְרֹדְעֵי עֲצִים.
 פָּרוּשׁ וְעִפְרוֹנִי נִתְּנוּ קוֹלָם בְּשִׁיר, יוֹנָה הַמֶּתָה,
 וּסְבִיב עֵינֹת הַמַּיִם חָגוּ דְבוּרִים זֶה־בְּהֶבֱבוֹת.
 בְּכָל הִיָּה נִיחוּחַ שֶׁל יָמֵי קֶצִיר וּבִשָּׁם שֶׁל קִטִּיָּה.
 אֲגָסִים נִעְרְמוּ לְמַרְגְּלוֹתֵינוּ, וּלְצִדְנוּ
 הִתְגוֹלְלוּ תַפּוּחִים בְּשִׁפְעוֹ. וּמַעֲמָם
 שְׂוִיפִים עֲנֵפֵי עֲצִים כָּרְעוּ לְאַרְצָן.
 שִׁבְרָנוּ חוֹתָם בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים עַל פִּיָּה שֶׁל כָּד יֵין,
 וְאַתָּן, מוּזוֹת בְּנוֹת קֶסֶטְלִיָּה, שׁוֹכְנוֹת בְּמִתְלוּלֵי פְּרָנְסוֹס,
 הָאֵם זֶה הַמִּשְׁקָה שְׁחִירוֹן הַזֶּקֶן הַגִּישׁ
 לְהִרְקֵלָס בְּמַעֲרַת הַסֵּלַע שֶׁבְּפוֹלוֹס?¹⁹
 וּפּוֹלִיפֶמוֹס הָעֵז, שֶׁרָעָה אֶת צֶאֱנוֹ בְּאַנְאֶפּוֹס
 וַיִּדְּהָ הָרָרִים בְּסַפִּינֹת, הָאֵם זֶהוּ
 הַנֶּקֶטֶר שֶׁלָּגַם, כְּשֶׁרָקַד עַל יַד מְאוּרְתּוֹ?²⁰
 הִזֶּה הַמִּשְׁקָה שְׁאַתָּן, הַנִּימְפוֹת, הַקֶּרֶתֶן
 מִן הַמַּעֲיָן שְׁאַצֵּל בְּמַת דְּמֶטֶר בְּגֶרֶן?
 לוֹ אֲזָכָה שׁוֹב לְתִקְעַת קִלְשׁוֹן בְּעֶרְמַת
 הַתְּבוּאָה שֶׁל דְּמֶטֶר, כְּשׁוֹזוֹ מְחִיכֶת
 וּבִידָה הָאֲחַת שֶׁבָּלִים וּפְרָגִים בִּשְׁנִיָּה...

19 חירון – קנטאור חכם, רופא ומחנכם של הגיבורים הגדולים. כאשר הרקלס ביקר במערתו הוא השתכר ופגע בו בשוגג בחץ מורעל.

20 פוליפמוס הוא הקיקלופ מן האודיסאה. הוא השתכר מן היין שהגיש לו אודיסאוס, והדבר אפשר לו אזכרה שוב לתקע קלשון בערמת התבואה של דמטר, כשזו מחיכת ובידה האחת שבלים ופרגים בשנייה...